
WSTĘP

Nadrzędnym celem sportu kwalifikowanego jest nie tylko osiągnięcie możliwie najlepszych wyników na zawodach najwyższej rangi, ale i długotrwałe utrzymanie przez sportowców szczytu mistrzostwa, a także wysokiej sprawności, wyspecjalizowanej w kierunku uprawianej konkurencji w danej dyscyplinie. Realizacja tego celu i istotne znaczenie igrzysk olimpijskich wymaga ciągłego doskonalenia teoretyczno-metodycznych podstaw wieloletniego przygotowania sportowców, zwłaszcza w skomplikowanych warunkach współzawodnictwa sportowego. W nowoczesnym świecie sport jest bowiem zjawiskiem masowym nie tylko dlatego, że czynne jego uprawianie jest udziałem szerokich rzesz społeczeństwa, ale również ze względu na powszechne zainteresowanie i zaangażowanie emocjonalne milionów ludzi. Dzięki wysiłkowi badaczy sportowych z wielu krajów świata [Matwiejew 1977, 1999, Dick 1980, Płatonow 1980-1997, Ważny 1981, Bułgakowa 1986, Sozański 1986, 1999, Filin 1987, Reddy i Henderson 1987, Sands i Aleksander 1987, Blanke 1989, Lychatz 1989, Bompa i Fox 1990, Czerwiński 1996, Ryguła i Wyderka 1993, Sachanowski 1997, Raczek 1989, 1991, Bompa 1999, Costill 1999, Cross 1999, Naglak 1999, Yan 1999, Ryguła 2000, 2004, Ważny 2000, Eseryel 2002, Hoffman 2002, Wołkow 2002, Krueger 2003, Lames i wsp. 2003] udało się zgromadzić znaczną wiedzę na temat wieloletniego przygotowania sportowców, uogólnienie której można znaleźć w obszernych pracach Płatonowa [1997, 2004], Bompuy [1999], Matwiejewa [1999] oraz w publikacjach innych wybitnych specjalistów.

Zaktywizowanie badań w tamtych latach i stały postęp w zakresie teorii i praktyki sportu ukierunkowano na ulepszenie systemu wieloletniego przygotowania sportowców wysokiej klasy. Jest to zasługa wielu naukowców i specjalistów, którzy poprzez swoje dociekania badawcze uczynili bardzo wiele dla optymalizacji tego systemu. Literatura przedmiotu uwzględniona w niniejszej pracy dowodzi ogromnego dorobku naukowego w młodej stosunkowo dziedzinie, jaką jest kultura fizyczna i sport. Zasób teorii sportu w minionym dziesięcioleciu wzbogacony został ponadto o dużą ilość publikacji z zakresu optymalizacji treningu sportowego i jego uwarunkowań, metod kierowania w procesie optymalizacji, narzędzi analizy systemowej i elementów sterowania w treningu sportowym, wprowadzając modele cybernetyczne, matematyczne czy też modele biomechaniczne [Ryguła i Wyderka 1993, Ryguła 2000, 2004]. Oddając należne zasługi zgromadzonej wiedzy, nie można pominąć

znaczenia istniejących rezerw, niezbędnych do rozpoczęcia współczesnych przemian na etapie rozwoju sportu. Przemiany te i wpływ czteroletnich cykli olimpijskich na doskonalenie wieloletniego systemu przygotowania sportowców wysokiej klasy wymagają dalszych badań w tym kierunku.

W związku z tym główny cel podjętej problematyki badawczej, zawarty w części pierwszej, sformułowany został na tle aktualnego stanu badań nad doskonaleniem teoretyczno-metodycznych podstaw wieloletniego przygotowania sportowców, ewolucji procesu tego przygotowania i ogólnej struktury oraz treści każdego z jej podstawowych etapów, z akcentem na etapy końcowe. Wiele miejsca poświęcono także zagadnieniu indywidualnych karier wybitnych zawodników, utrzymujących się na szczytach mistrzostwa sportowego, opartego na wynikach empirycznych badań, przeprowadzonych wśród najwybitniejszych sportowców oraz trenerów wybranych dyscyplin. Określając ogólny cel pracy badawczej, a następnie uszczegółowiając jego formułę w wyniku operacjonalizacji, przyjęto odpowiednie procedury badawcze, uwzględniając szereg czynników, których funkcje polegają na determinowaniu osiągnięcia i utrzymania najwyższego poziomu mistrzostwa w procesie wieloletniego przygotowania sportowców. Sprecyzowany również plan badań, z określeniem zespołu czynności w poszczególnych etapach, dla rozwiązania problemu badawczego, umożliwił w konsekwencji przeprowadzenie dociekań naukowo-badawczych w zakresie szeregu istotnych determinantów, wyznaczających także kierunki w koncepcji periodyzacji treningu sportowego. W pracy przedstawiono rezultaty badań empirycznych i analiz statystycznych, dokonanych poprzez zbudowanie tabel wielozmiennych zgromadzonych i prezentowanych w tekście danych. Uzyskane wyniki badań, w tym testu statystycznego, pozwoliły na dokonanie interpretacji merytorycznej tychże wyników.

Wobec powyższego, obrany został odpowiedni wariant struktury przeglądu analitycznego omawianego zagadnienia, pozwalający na osiągnięcie celu badawczego poprzez analizę, sposób uogólnienia i wnioskowania, prowadząc do właściwych aplikacji z uwzględnieniem istotnych dla sportu celów funkcjonalnych. Należy podkreślić, że wieloletnie przygotowanie sportowców można rozpatrywać także nie tylko z perspektywy samego aspektu teoretyczno-metodycznego, ale także organizacyjno-zarządzającego oraz jako samodzielne kształcenie periodyczne, mające bezpośrednie powiązanie z etapami czteroletniego cyklu olimpijskiego.